

# Nadere duiding Rioolwateronderzoek naar drugs (gebruik) in Zwolle, 2021

Informatienota voor de gemeenteraad, januari 2021

# Inhoudsopgave

## Inhoudsopgave

|          |                                                                |           |
|----------|----------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1</b> | <b>Aanleiding Rioolwateronderzoek</b>                          | <b>3</b>  |
| 1.1      | Leeswijzer                                                     | 4         |
| <b>2</b> | <b>Kernboodschap</b>                                           | <b>5</b>  |
| 2.1      | Conclusie                                                      | 5         |
| 2.2      | Vervolg                                                        | 5         |
| <b>3</b> | <b>De bevindingen</b>                                          | <b>6</b>  |
| 3.1      | Drugsgebruik Zwolse inwoners en vergelijking met andere steden | 6         |
| 3.1.1    | Resultaten                                                     | 6         |
| 3.1.2    | Dagelijkse aantal doses                                        | 7         |
| 3.1.3    | Zwolle in relatie tot Europese steden                          | 7         |
| 3.1.4    | Coffeeshopbeleid                                               | 8         |
| 3.1.5    | Amfetamine                                                     | 9         |
| 3.1.6    | Cocaïne                                                        | 9         |
| 3.2      | De financiële omvang van het lokale middelengebruik            | 9         |
| <b>4</b> | <b>Sociale duiding Zwolse en landelijke situatie</b>           | <b>11</b> |
| 4.1      | Zwolse situatie gezien vanuit professionals                    | 11        |
| 4.1.1    | Zwolse jongeren                                                | 13        |
| 4.2      | Landelijke situatie                                            | 14        |
| 4.3      | Gevolgen Coronabeleid                                          | 14        |
| 4.4      | Andere (lokale) aandachtspunten                                | 19        |
| <b>5</b> | <b>Bijlagen</b>                                                | <b>20</b> |
| 5.1      | Omstandigheden van het rioolwateronderzoek                     | 20        |
| 5.1.1    | Onderzocht gebied                                              | 20        |
| 5.1.2    | Invloed van de coronamaatregelen                               | 20        |
| 5.2      | Deelname Europese steden aan rioolwateronderzoek               | 21        |
| 5.3      | Activiteiten/beleid drugs                                      | 22        |

# 1

## Aanleiding Rioolwateronderzoek

Het college heeft onderzoeksinstituut KWR<sup>1</sup> de opdracht gegeven om rioolwateronderzoek uit te voeren naar drugs(gebruik) in de gemeente Zwolle. Aanleiding voor het rioolwateronderzoek was onder meer een aantal geweldsincidenten in de stad die voortkwamen uit onderlinge strijd in de harddrugscriminaliteit. Er is toen een intensieve, integrale projectmatige aanpak gestart om de cocaïnemarkt te verstoren. Voor deze aanpak startte er een zoektocht naar gegevens over de omvang van cocaïnegebruik in Zwolle. Er bleek toen nauwelijks (objectief) zicht te zijn op de aard en omvang van het drugsgebruik in Zwolle. Zodoende is het rioolwateronderzoek uitgevoerd. Het doel van het rioolwateronderzoek was dan ook inzicht krijgen in de aard en de omvang van het drugsgebruik in de gemeente en hiermee een nulmeting creëren. Daarnaast is het noodzakelijk het preventiebeleid goed aan te laten sluiten op de aard en de omvang van het drugsgebruik.

Wellicht ten overvloede te vermelden is dat het rioolwateronderzoek uiteraard niet is afgenomen onder een bepaalde bevolkingsgroep omdat de monsters zijn genomen uit het rioolwater van het RWZI, waar het merendeel (93%) van de Zwolse bevolking op aangesloten is. Derhalve zijn de resultaten ook niet te koppelen aan het gebruik door een bepaalde bevolkingsgroep. Wel is aan te nemen dat de potentiële gebruikersgroep voornamelijk bestaat uit de bevolking in de leeftijd van 12 tot 65 jaar. Om een eventuele toe- of aanname van het drugsgebruik in beeld te brengen zijn destijds twee jaarlijkse onderzoeken ingekocht, voor 2021 en 2022. Het onderzoeksinstituut KWR heeft het onderzoek begin 2021 uitgevoerd en bijgesloten vindt u de resultaten van deze nulmeting.

Het college heeft het KWR in eerste instantie de opdracht gegeven onderzoek te doen naar de aanwezigheid van bestanddelen van 5 specifieke drugs. Vanwege signalen en zorgen vanuit de media, Zwolse professionals, landelijke organisaties en vanuit u als gemeenteraad over de nieuwe psychoactieve drug 3-MMC, heeft het college in een later stadium KWR gevraagd of het ook mogelijk is om onderzoek te doen naar dit middel.

Omdat dit rioolwateronderzoek een kwantitatief onderzoek is, heeft het college deze feiten nader laten duiden. Met deze informatienota wil het college u kennis laten nemen van de resultaten van het rioolwateronderzoek en de nadere duiding.

---

<sup>1</sup> KWR Water Research Institute is een non-profit onderzoeksinstituut dat de Nederlandse en een Vlaams drinkwaterbedrijf als aandeelhouders heeft. KWR ondersteunt nationale en internationale opdrachtgevers met onderzoek en advies op het terrein van drinkwater, afvalwater, waterkwaliteit en waterbeheer

## 1.1

### Leeswijzer

In hoofdstuk 2 leest u de conclusies en aanbevelingen van het onderzoek alsmede het vervolg. In hoofdstuk 3 vertellen wij u meer over het geschatte gebruik en de resultaten daarvan in Zwolle in vergelijking met die van de andere Nederlandse steden. In hoofdstuk 4 wordt de sociaal maatschappelijke context rondom het middelengebruik van de laatste jaren geschetst.

In de bijlage leest u meer over de Zwolse resultaten in vergelijking met andere Europese steden.

## **2 Kernboodschap**

### **2.1 Conclusie**

Het duiden van de resultaten van het rioolwateronderzoek is niet makkelijk gebleken. Vanwege onderzoekstechnische redenen zoals de manier van of het gebrek aan goede registratie bij het merendeel van de betrokken instanties/ organisaties. En vanwege de complexiteit rondom drugsgebruik; de vele soorten drugs, waaronder alcohol; de uiteenlopende oorzaken van drugsgebruik; de multi problematiek die vaak rondom drugsgebruikers heerst en de verschillende waardeoordelen die er heersen. Daarbij is, volgens Zwolse professionals, de aanpak van de Coronacrisis ook van invloed geweest op het middelengebruik doordat mensen hun leven anders moesten inrichten. Dit zien we eveneens terug in de resultaten van de eerste landelijke onderzoeken naar de gevolgen van het Coronabeleid op het middelengebruik van Nederlanders.

Het Zwolse rioolwateronderzoek laat in ieder geval zien dat er in Zwolle sprake is van een zodanig drugsgebruik dat Zwolle niet onder doet voor andere grotere Nederlandse steden. Opvallend is de gemeten hoeveelheid 3-MMC (en 4-MMC) en amfetamine in Zwolle (2021) in relatie tot de andere Nederlandse steden (2020). Zwolse professionals bevestigen dat er de laatste jaren 3-MMC wordt gebruikt, vooral door jongeren.

Omdat het een nulmeting betreft is een vergelijking in de tijd nog niet mogelijk. Wel is er volgens Zwolse professionals een toename van het drugsgebruik in de afgelopen jaren. De ernst van aanverwante problematiek rondom drugs, inclusief alcohol, groeit volgens hen. Hierbij kan gedacht worden aan werkloosheid, schooluitval, huiselijk geweld, suicide, verkeersongevallen en lichamelijk en mentaal letsel.

### **2.2 Vervolg**

Het college onderzoekt momenteel of het huidige jeugdpreventiebeleid en het veiligheidsbeleid voldoende toereikend is voor deze specifieke problematiek. Dit is ondergebracht bij de opgave Jeugd en Veiligheid, waartoe het college opdracht heeft gegeven.

Binnen deze opgave wordt verbinding gelegd tussen de diverse domeinen en haar ambities. U kunt daarbij o.a. denken aan de hervormingsagenda Jeugd, de Beleidsagenda gezondheid 2022-2026, de Regiovisie Beschermd Wonen en de Maatschappelijke opvang 2022-2032, de verslavingszorg, het onderwijsbeleid. Daarnaast ook met het veiligheidsbeleid, dat overigens het komend jaar wordt herijkt, en de aanbevelingen uit het rapport aan Beke.

De door Zwolse professionals genoemde aanvullende aandachtspunten worden meegenomen in de verdere uitwerkingen:

- Een betere samenwerking binnen dit deel van de (jeugd-)zorgketen;
- Voorlichting aan het onderwijsveld en netwerkbijeenkomsten;
- Waar mogelijk inzetten op een regionale aanpak;
- Aandacht voor een goede registratie van informatie rondom drugsgebruik- en handel.

### 3 De bevindingen

Geconcludeerd is dat het middelengebruik van de Zwollenaar niet onder doet voor mensen uit andere grotere Nederlandse steden. Om een beter beeld te krijgen zijn het gebruik en de resultaten in Zwolle vergeleken met die van andere Nederlandse steden. Ook geven we een schatting van de financiële omvang van het lokale middelengebruik.

#### 3.1 Drugsgebruik Zwolse inwoners en vergelijking met andere steden

##### 3.1.1 Resultaten

Voor alle resultaten geldt het aantal mg per 1000 inwoners per dag. De resultaten **(2021)** kunnen enigszins vergeleken worden met de resultaten van het onderzoek in **2020** in de steden: Amsterdam, Utrecht, Den Haag en de regio Eindhoven. Dit laatste onderzoek heeft namelijk ook plaatsgevonden in de week na de afgekondigde intelligente lockdown. Uit het rapport hebben we het volgende gehaald:

| Type drugs                     | Gebruik absoluut per 1000 inwoners | Gebruik in vergelijking met andere steden                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------|------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| THC (indicatief voor cannabis) | 2845 mg                            | Dit is <b>vergelijkbaar</b> met de gemiddelde consumptie in <b>Utrecht en Eindhoven</b> en ligt ongeveer <b>43% lager</b> dan de berekende gemiddelde consumptie in <b>Amsterdam en Den Haag</b> .                                                                                                                                                                                       |
| Cocaïne                        | 1226 mg                            | Dit gemiddelde ligt <b>24 tot 53% lager</b> dan het gebruik in <b>Amsterdam, Den Haag, Utrecht en de regio Eindhoven</b> in maart 2020.                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Pure amfetamine (speed)        | 1112 mg                            | Dit gemiddelde ligt <b>202% hoger</b> dan de consumptie in <b>Amsterdam</b> in maart 2020, en is <b>vergelijkbaar</b> met het gebruik in <b>Den Haag en de regio Eindhoven</b> in maart 2020.                                                                                                                                                                                            |
| MDMA (ecstasy)                 | 293 mg                             | Dit gemiddelde ligt <b>53 tot 66% lager</b> dan de consumptie in <b>Amsterdam, Den Haag, Utrecht en de regio Eindhoven</b> .                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 3- en 4-MMC                    | 860 mg                             | De gemiddelde vracht van de som van 3- en 4-MMC ligt op 132 mg. De vracht van de som van 3- en 4-MMC ligt <b>aanmerkelijk hoger dan</b> indicatieve waarden gebaseerd op niet gevalideerde voorlopige resultaten <b>een jaar eerder</b> aangetroffen in <b>Amsterdam, Utrecht, en regio Eindhoven</b> van ongeveer 15-30 mg. Beide onderzoeken vonden plaats tijdens de Corona lockdown. |
| Methamfetamine                 | Ligt onder de rapportagegrens      | (Minder dan 1,75 gram)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

Opvallend is dat de resultaten voor cocaïne, amfetamine (speed), MDMA (ecstasy) en 3- en 4-MMC in het weekend duidelijk hoger zijn.

De resultaten geven het aantal mg per 1000 inwoners weer en zij berekenen dit vanuit het totaal op het RWZI aangesloten inwoners. We mogen er echter redelijkerwijs vanuit gaan dat inwoners onder de 12 jaar en boven de 65 jaar een miniem aandeel hebben in het gebruik. De potentiële gebruikersgroep voor de gemeente Zwolle bestaat dan uit 71% van het totaal aantal inwoners, namelijk 92.505 inwoners (peildatum 1-1-2021).

Dit betekent dat het gebruik per 1000 inwoners eigenlijk hoger ligt dan hierboven in de tabel staat. De vergelijking met de andere gemeenten blijft overeind, aangezien bij hen het percentage van de potentiële gebruikersgroep niet veel verschilt met Zwolle.

### 3.1.2 Dagelijkse aantal doses

We hebben de aangetroffen pure stof omgerekend naar hoeveelheid stof in verhandeld product. Dit gaf ons vervolgens de mogelijkheid om een inschatting te maken van hoeveel 'doses' drugs er dagelijks gebruikt worden. Hiervoor is gekeken naar de gemiddelde gebruikershoeveelheid per drugs. Onderstaande gegevens zijn dus slechts een indicatie om een beeld te krijgen bij de cijfers.

| Hoeveelheid | Doses                                      |
|-------------|--------------------------------------------|
| 4614        | Lijntjes coke per dag                      |
| 5893        | Lijntjes speed per dag                     |
| 221         | XTC tabletten per dag                      |
| 7667        | Joints per dag in Zwolle                   |
| 1489        | Snuifdoses 3-MMC per dag                   |
| 447         | Óf<br>Slikdoses 3-MMC per dag <sup>2</sup> |

### 3.1.3 Zwolle in relatie tot Europese steden

Om Zwolle in Europese context te plaatsen hebben we een vergelijking gemaakt tussen de resultaten van het Zwolse rioolwateronderzoek en het Europese onderzoek dat in 90 grote Europese steden is uitgevoerd (zie bijlage voor lijst met landen en steden).<sup>3</sup>

We hebben de andere Nederlandse steden hier ook in meegenomen.<sup>4</sup>

#### Cocaïne

| Stad      | Doordeweeks            | Weekend                |
|-----------|------------------------|------------------------|
| Amsterdam | Plaats 3               | Plaats 3               |
| Eindhoven | Plaats 10              | Plaats 7               |
| Utrecht   | Plaats 13              | Plaats 10              |
| Zwolle    | Tussen plaats 17 en 23 | Tussen plaats 11 en 13 |

#### Amfetamine

| Stad      | Doordeweeks          | Weekend   |
|-----------|----------------------|-----------|
| Zwolle    | Tussen plaats 5 en 8 | Plaats 3  |
| Eindhoven | Plaats 10            | Plaats 13 |
| Utrecht   | Plaats 21            | Plaats 19 |
| Amsterdam | Plaats 31            | Plaats 35 |

<sup>2</sup> Kan zowel geslikt als gesnoven worden. De dosering verschilt enorm.

<sup>3</sup> [https://www.emcdda.europa.eu/publications/html/pods/waste-water-analysis\\_en](https://www.emcdda.europa.eu/publications/html/pods/waste-water-analysis_en)

<sup>4</sup> Kanttekening: de cijfers zijn minder nauwkeurig af te lezen waardoor de score voor Zwolle soms niet precies te bepalen was.

#### MDMA

| Stad      | Doordeweeks          | Weekend  |
|-----------|----------------------|----------|
| Amsterdam | Plaats 2             | Plaats 2 |
| Utrecht   | Plaats 3             | Plaats 1 |
| Eindhoven | Plaats 4             | Plaats 3 |
| Zwolle    | Tussen plaats 6 en 9 | Plaats 5 |

#### Cannabis

| Stad      | Doordeweeks          | Weekend              |
|-----------|----------------------|----------------------|
| Amsterdam | Plaats 2             | Plaats 1             |
| Utrecht   | Plaats 5             | Plaats 4             |
| Eindhoven | Plaats 6             | Plaats 6             |
| Zwolle    | Tussen plaats 5 en 7 | Tussen plaats 3 en 5 |

### 3.1.4

#### Coffeeshopbeleid

Ten tijde van dit onderzoek waren er 5 coffeeshops in de stad gevestigd. Sinds mei 2021 na de sluiting van New Balance hebben we 4 coffeeshops in de stad.

We hebben voorzichtig gekeken of met het aanbod vanuit het huidige aantal coffeeshops in Zwolle aan de vraag naar hennep van onze eigen inwoners kan worden voldaan. Huidige beleid:

- 1 coffeeshop per 25.000 inwoners □ max. 5 in Zwolle.
- Maximaal 500 gram softdrugs op voorraad (landelijk beleid).

Uit het rioolwateronderzoek<sup>5</sup> blijkt dat er 2530 gram hennep per dag gebruikt wordt door de Zwolse inwoners. In totaal mag er bij de 5 coffeeshops in Zwolle 2500 gram op voorraad zijn. De voorraad mag echter dagelijks en continue worden aangevuld tot 500 gram.

De volgens beleid 5 coffeeshops in Zwolle lijken daarmee dus de inwoners van de stad te kunnen voorzien in hun vraag. Echter Zwolle heeft ook een regiofunctie, dus de verkoop ligt dagelijks waarschijnlijk boven de 2530 gram. Het is waarschijnlijk dat er dagelijkse bevoorrading van de coffeeshops plaatsvindt. Dit was an sich geen verrassing, dit onderzoek bevestigt het nogmaals. Omdat we op dit moment nog maar 4 coffeeshops in de stad hebben, is vermoedelijk de dagelijkse 'achterdeur' bevoorrading frequenter om aan de vraag te voldoen.

Landelijk wordt er gewerkt aan deze achterdeurproblematiek. Er is een experiment gaande vanuit de rijksoverheid waar een aantal gemeenten aan meedoen. Het experiment 'gesloten coffeeshopketen' moet duidelijk maken of legale levering, inkoop en verkoop van cannabis mogelijk is. Ook wordt de kwaliteit van deze cannabis gecontroleerd.

<sup>5</sup> Na een berekening van pure stof naar verhandeld product.

### 3.1.5 Amfetamine

Het document 'ERISSP, Landelijk overzicht synthetische drugs 2020'<sup>6</sup> geeft een beeld van de stand van zaken met betrekking tot de bestrijding van de productie van synthetische drugs in Nederland. Hieruit kan geconcludeerd worden dat:

- Amfetamine-productielocaties het grootste aandeel is in het opsporen en ontmantelen van productielocaties van synthetische drugs, circa 40%;
- In 2020 de meeste ontmantelde productielocaties in de politie-eenheid Oost-Nederland lagen en dat dit toegenomen is sinds 2016. Dit speelt vooral in het zuidelijke deel van de eenheid.

Gelet op het principe van vraag en aanbod zou dit wellicht gespiegeld kunnen worden aan gebruik.

### 3.1.6 Cocaïne

Vanaf begin 2020 is er door de gezamenlijk overheidsdiensten fors geïnvesteerd in het bestrijden van de cocaïnemarkt en haar uitwassen in Zwolle. Het is echter te prematuur het lagere cocaïnegebruik in Zwolle ten opzichte van andere gemeenten hieraan toe te schrijven.

## 3.2 De financiële omvang van het lokale middelengebruik

Op basis van het rioolwateronderzoek heeft KWR een schatting gemaakt van de financiële omvang van het lokale drugsgebruik. Deze schatting is omgeven door onzekerheden van de uitscheiding van de drugs of omzettingsproducten door gebruikers alsook door onzekerheden rondom prijzen en zuiverheid of dosis van de verhandelde drugs. Desalniettemin is een berekening gedaan om de omvang van de illegale/ gedoogde drugsmarkt te schatten.

| Type drugs                     | Straatprijs<br>(Gram verhandeld product) | Omvang Zwols gebruik per dag (€) (geschat) |
|--------------------------------|------------------------------------------|--------------------------------------------|
| THC (indicatief voor cannabis) | € 10,65                                  | € 25.555, -                                |
| Cocaïne                        | € 50,30                                  | € 11.010, -                                |
| Pure amfetamine (speed)        | € 7,40                                   | € 2.069, -                                 |
| MDMA (ecstasy)                 | € 4,10 per pil<br>€ 19,30 per gram MDMA  | € 860,-                                    |
| 3-MMC of vervanger 3-CMC       | € 12 per gram                            | € 1339,-                                   |

De eerste 4 bedragen uit de tabel zijn overgenomen uit het KWR-rapport. De financiële omvang van het harddrugsgebruik wordt gedomineerd door cocaïne, dit komt vooral door de prijs per gram. Er zijn meerdere verkoopkanalen en de kanalen verschillen per middel. Verkoop van cocaïne, amfetamine en MDMA (harddrugs) is verboden middels

<sup>6</sup> Het document 'ERISSP, Landelijk overzicht synthetische drugs 2020' van de Dienst Landelijke Informatie Organisatie van de Nationale Politie, versie 1.3 van 12-2-2021.

de Opiumwet<sup>7</sup>. Gebruikers zijn voor deze middelen dus sowieso afhankelijk van dealers. De coffeeshops (cannabis) en de smartshop (3-MMC en diverse legale psychoactieve substanties) hebben zoals eerder gezegd een enorme (legale) regionale afzetmarkt.

KWR heeft ervoor gekozen om de inschatting in hun rapportage weg te laten. Er zijn namelijk geen betrouwbare gegevens van straatprijzen beschikbaar. Het is mogelijk om dit met de prijs van de lokale verkoper en aannames over prijzen en verkoop via internet te doen, maar KWR gaat liever uit van gegevens van het Trimbos, die zijn gebaseerd op veel meer data van gebruikers die de stoffen via diverse routes verkrijgen. Bovendien is de uitscheiding van 3MMC niet gebaseerd op farmacologische data met testpersonen, maar op basis van soortgelijke stoffen waardoor ook daar een onzekerheid in schuilt.

De inschatting t.a.v. 3MMC hebben wij zelf toegevoegd maar is vanwege bovenstaande argumenten vrij onzeker en geeft slecht een ruwe indicatie<sup>8</sup>.

---

<sup>7</sup> [Wet maakt verschil tussen harddrugs en softdrugs | Drugs | Rijksoverheid.nl](#)

<sup>8</sup> Online is 3-MMC verkrijgbaar voor 10 tot 6 euro per gram, afhankelijk van de ingekochte hoeveelheid. De smartshop verkocht 3-MMC voor € 15 per halve gram ongeacht hoeveel grammen men kocht.

## 4 Sociale duiding Zwolse en landelijke situatie

De rioolwateranalyse van KWR heeft een signaalfunctie, maar het verhaal achter het Zwolse gebruik ontbreekt. Wie is de Zwolse gebruiker? Waarom en wanneer gebruiken ze welk middel? Met welk doel? Welke problematiek komt er kijken bij welk middel? Om, een voorzichtig, antwoord op deze vragen te krijgen is met samenwerkingspartijen uit de stad gesproken. Vanuit de ambtelijke organisatie is contact geweest met professionals vanuit:

- De politie (2 medewerkers);
- Team Veiligheid;
- De jeugdzorg (3 jeugdwerkers);
- De verslavingszorg (2 hulpverleners, 1 teamleider van een kliniek);
- En met een huisarts.

Deze professionals hebben allen specifieke kennis van en ervaring met de eigen doelgroep; zo heeft de huisarts vooral met volwassenen te maken. Jeugdwerkers helpen jongeren bij een lichte verslaving terwijl medewerkers uit de verslavingszorg jongeren en volwassenen met de zwaardere verslavingen, eventueel gecombineerd met psychische aandoeningen, behandelen. De antwoorden overlappen elkaar soms en zijn af en toe aanvullend op elkaar. De bevindingen zijn nog aangescherpt door beleidsadviseurs gezondheid, jeugd en verslavingszorg en veiligheid.

Omdat de Zwolse professionals spraken over de directe invloed van het Coronabeleid op het middelengebruik is eveneens een aantal landelijke onderzoeken geraadpleegd om te onderzoeken of er sprake is van een meer algemeen verband.

### 4.1 Zwolse situatie gezien vanuit professionals

De professionals herkennen de cijfers uit het KWR-rapport, ze hebben allen de indruk dat Zwolle niet onder doet voor andere grote steden.

De politie geeft aan dat zij in grote lijnen zien dat Zwolle een knooppunt is wat betreft handel, fabricage en doorvoer. Dit zegt echter niet direct iets over het gebruik van de inwoners van Zwolle. Ook het precieze aantal gebruikers/dealers en het soort middel dat men gebruikt wordt door de meeste professionals niet geregistreerd.

In het algemeen stijgen de meldingen van drugsoverlast. Dit betreft dan zowel daklozen, thuislozen, dealers, mensen met een migratieachtergrond en jongeren. Ook het aantal meldingen dat betrekking heeft op 3-MMC gebruik stijgen. Dit vaak ook in combinatie met alcohol en verward gedrag.

Het middel 3-MMC en de vervangers daarvan waren, en sommigen zijn nog steeds, online te bestellen en worden gewoon met de post thuisbezorgd. Ook is het bij dealers en in de smartshop Next Level in Zwolle te verkrijgen. Een shop heeft voor verslaafden als voordeel dat je het direct op kunt halen, je hoeft niet op de post te wachten. Omdat de 'craving' sterk is bij dit soort middelen (na 1 zakje of 1 pil wil je meer) zijn verslaafden vaak afhankelijk van de smartshop of de dealers.

De politie en de verslavingszorg geven in het algemeen aan dat er in Zwolle, door de regiofunctie, relatief meer dak- en thuislozen leven dan in buurgemeenten. Uit ervaring weten we dat verslaafde dak- en thuislozen vaker alcohol gebruiken, ook in combinatie met o.a. speed/ amfetamine; de goedkopere drugs.

Cannabis en alcohol worden het meest gebruikt, door jongeren en ouderen. Het gebruik lijkt steeds meer genormaliseerd onder alle doelgroepen. Net als MDMA (ecstasy), dat bijna niet meer weg te denken is bij bepaalde festivals. Een hulpverlener zegt dat veel mensen zich niet realiseren dat overmatig alcoholgebruik schadelijker is dan overmatig blowen<sup>9</sup>. Ook zien zij dat het middelengebruik achter de voordeur toeneemt.

Overmatig middelengebruik gaat vaak samen met andere (relationele, werk gerelateerde, financiële, psychische en lichamelijke) problematiek. Professionals geven aan dat zij constateren dat als gevolg van het Coronabeleid jongeren en volwassenen meer depressief of verveeld zijn geraakt en middelen (zijn gaan) gebruiken om dit tegen te gaan. Er is daarnaast onvoldoende bekendheid binnen de eerstelijnszorg over verdovende middelen en de gevolgen daarvan.

#### *Gevolgen van het gebruik*

De gevolgen van het gebruik van 3-MMC zijn enorm. In tegenstelling tot wat we weten over de gevolgen bij het overmatig gebruik van alcohol op jonge leeftijd<sup>10</sup> laat dagelijks gebruik van 3-MMC zien dat dit al na 3 maanden het geval is. Ditzelfde geldt voor de overprikkeling van het brein; het probleemoplossend- en het concentratie- vermogen wordt in een rap tempo aangetast. Ook andere organen kunnen flink beschadigen door veelvuldig gebruik waaronder het hart. Het middel zet aan tot 'craving'; het achter elkaar innemen van 3-MMC.

Lachgas is steeds vaker veroorzaker van verkeersongevallen. En er worden steeds meer jongeren met (gedeeltelijke) dwarslaesies, als gevolg van lachgasgebruik, opgenomen in ziekenhuizen.<sup>11</sup>

Wie lang en regelmatig cannabis gebruikt, krijgt vaak problemen met concentratie, geheugen en leerprestaties. Bij de schadelijke effecten van cannabis speelt het, in de loop der jaren, gestegen gehalte aan THC een belangrijke rol. Deze wordt soms als oorzaak van de gestegen hulpvraag voor cannabisproblemen in de verslavingszorg gezien. De afname van de verhouding CBD/THC in nederwiet (in het buitenland "skunk") is vooral een gevolg van de toename van het gehalte aan THC; het gehalte CBD is in nederwiet altijd erg laag geweest. In wetenschappelijke publicaties en in de populaire media wordt opvallend vaak aandacht besteed aan een mogelijk positieve

---

<sup>9</sup> [Wat is schadelijker alcohol of cannabis? - Jellinek](#)

<sup>10</sup> Overmatige alcoholgebruik op jonge leeftijd beïnvloedt de informatieverwerking van het brein. Dit wordt vaak op latere leeftijd pas zichtbaar. Het brein is pas op 23-jarige leeftijd uitgeweid.

<sup>11</sup> ['Hij kon amper op zijn benen staan': neuroloog ziet groeiend aantal jongeren met dwarslaesie door lachgas | De Volkskrant](#)

werking van CBD, zoals het tegengaan van negatieve effecten van cannabis, in casu THC.<sup>12</sup> Vrijwel alle coffeeshops verkopen enkel THC-rijke nederwiet. CBD-rijke (rookbare) cannabis kan online elders in Europa worden gekocht.<sup>13</sup>

#### 4.1.1

##### Zwolse jongeren

Zwolse professionals geven aan dat het gebruik, maar ook de handel van diverse middelen, plaats vindt op en rondom alle VO- en Mbo-scholen.

Daarnaast wordt een grote toestroom van jongeren in met name de parken binnen de centrumzone van Zwolle geconstateerd. Het is bekend dat vanuit de omliggende wijken de jongeren in hun vrije tijd graag de centrumzone opzoeken, maar er is, bij de jongerenwerkers van de welzijnsorganisatie, geen duidelijk beeld wie deze jongeren zijn, waar ze vandaan komen en wat hen bezighoudt. Deze jongeren kunnen ook goed vanuit buurgemeenten komen. We zien ook dat jongeren elkaar in Coronatijd vaker ontmoeten in auto's en daar dan verschillende middelen gebruiken, waaronder lachgas.

Zwolse professionals zien dat veel jongeren het normaal vinden om te blowen, alcohol te nuttigen of op een feest een ecstasypilletje te nemen. Men kent de gevolgen van bijvoorbeeld veelvuldig (THC-rijk) cannabisgebruik vaak niet. Ze vinden het net zo onschuldig als dat volwassenen het vinden een biertje of wijntje te nemen. Middelen worden ook ingezet om gevoelens weg te drukken, de jongeren gebruiken het dus als zelfmedicatie. Ook wordt een combi cannabis/gameverslaving vaker geconstateerd. Als oorzaak zien hulpverleners dat jongeren op hun 18e ineens veel zelfstandig moeten doen en dat tegelijkertijd de lat voor hen te hoog wordt gelegd. Doordat 18+'ers niet meer onder de jeugdwet vallen komen ze niet in aanmerking voor de herstelmogelijkheden die er binnen de jeugdwet wel zijn.

De meeste professionals benoemen hun zorgen m.b.t. het 3-MMC gebruik, wietgebruik en lachgas onder jongeren. Het middel ligt voor algemeen gebruik op de tafel als jongeren bijeenkomen. Het is erg makkelijk verkrijgbaar en jongeren zien het gevaar niet.

Geld speelt een rol bij de keuze voor het middel. Het ophogen van de leeftijd voor alcoholverkoop en gebruik naar 18 jaar maakt dat jongeren voor andere (legale en illegale) middelen kiezen. Bij danceparty's gebruikt bijna iedereen ecstasy, speed of GHB; Mogelijk omdat drankjes vaak erg duur zijn en een pil hooguit 4 euro kost. Een plastic flesje kan gratis met water worden bijgevuld in het toilet.

---

<sup>12</sup> <https://www.trimbos.nl/aanbod/webwinkel/product/af1128-thc-cbd-en-gezondheidseffecten-van-wiet-en-hasi>

<sup>13</sup> [CBD Wiet snel, discreet en goedkoop bestellen | CBDexpress.nl](https://www.cbdexpress.nl/)

## 4.2

### Landelijke situatie

Tal van monitoren en onderzoeken leveren informatie op over middelengebruik. De Nationale Drug Monitor (NDM) bundelt deze gegevens over middelengebruik in de algemene bevolking en scholieren, drugsincidenten, cliënten in de verslavingszorg, de drugsmarkt, en over alcohol- en drugsgelateerde criminaliteit en biedt een interpretatie van al deze gegevens. Daardoor is het Jaarbericht van het Trimbos-instituut en WODC hét naslagwerk voor een volledig en actueel overzicht van de Nederlandse situatie omtrent drugs, alcohol en tabak.

De onderzoeksgegevens van de NDM zijn zeer uitgebreid. Het onderzoek is gedaan in 2020 maar, vanwege Corona, is vooral gevraagd naar de ervaringen voor de eerste lockdown inging. Omdat het onderzoek daarnaast een veel bredere opzet heeft, zo wordt ernaar veel meer middelen gevraagd, is het 1 op 1 vergelijken lastig. In het algemeen komen de Zwolse signalen overeen met de landelijke ervaringen.

## 4.3

### Gevolgen Coronabeleid

Omdat verwacht werd dat het Coronabeleid van invloed was op het middelengebruik in de laatste twee jaar zijn landelijke onderzoeken naar deze relatie gedaan. KWR heeft bijvoorbeeld in het voorjaar van 2020 in beeld proberen te brengen in hoeverre het Coronabeleid invloed heeft gehad op het middelengebruik van de Nederlander, direct na de eerste lockdown. De resultaten van dit onderzoek roepen veel vragen op maar er kan wel geconstateerd worden dat een lockdown invloed heeft op het middelengebruik in het algemeen.<sup>14</sup>

Omdat in Nederland naar schatting 20 tot 50% van de cliënten in de GGZ te kampen heeft met verslavingsproblematiek en 60 tot 80% van de cliënten in de verslavingszorg ook andere psychische aandoeningen heeft<sup>15</sup> is het zinvol om ook te kijken naar de effecten van het Coronabeleid op de mentale gezondheid van mensen. Uit gegevens van het CBS blijkt dat het Coronabeleid een negatieve invloed heeft op de mentale gezondheid van mensen, met name op dat van jongeren van 18 tot 25 jaar<sup>16</sup>. In de eerste twee kwartalen van 2021 was 15 procent van de bevolking van 12 jaar of ouder psychisch ongezond. Dit percentage is sinds 2001, het jaar waarin het CBS begon met de monitoring van de mentale gezondheid, niet zo hoog geweest.

Als we kijken naar effecten op het gedrag van de Nederlanders in het algemeen kan Trimbos nog geen gefundeerde uitspraak doen<sup>17</sup>. Er zijn ook mensen die juist minder zijn gaan gebruiken. Van cannabisgebruikers (die hebben deelgenomen aan een enquête die Trimbos heeft uitgezet<sup>18</sup>) weet men dat twee op de vijf vaker cannabis is

---

<sup>14</sup> [EUSEME: Drugs in het riool tijdens lockdown - KWR \(kwrwater.nl\)](#)

<sup>15</sup> [Algemene informatie - Ledd](#)

<sup>16</sup> [Mentale gezondheid in eerste helft 2021 op dieptepunt \(cbs.nl\)](#)

<sup>17</sup> [Trimbos.nl | Alcoholgebruik in tijden van corona](#)

<sup>18</sup> [af1782-de-impact-van-covid-19-en-de-coronamaatregelen-op-cannabisgebruik.pdf \(trimbos.nl\)](#)

gaan gebruiken. De helft heeft zijn of haar gebruikspatroon niet aangepast en 1 op de 10 is minder gaan gebruiken of is (tijdelijk) gestopt.

De deelnemers zijn geworven via sociale media en via het opnieuw benaderen van cannabisgebruikers uit eerder onderzoek van het Trimbos-instituut. Mede door gerichte werving is de steekproef niet representatief voor de gemiddelde Nederlandse cannabisgebruiker. De resultaten moeten dan ook als verkennend worden beschouwd. Gemiddeld zijn de respondenten 32,6 jaar oud. Twee derde (66,3%) geeft aan man te zijn. Ruim twee derde van de steekproef (67,9%) gebruikt vóór ingang van de maatregelen (bijna) dagelijks cannabis.

Tot slot heeft Trimbos bij voorgaande crises zoals de financiële crisis van 2008 en de SARS uitbraak in 2002 meer suïcidale gedachten en pogingenesignaleerd<sup>19</sup>.

Omdat verwacht werd dat het Coronabeleid het middelengebruik van de Nederlander in de laatste twee jaar zou beïnvloeden, zijn diverse landelijke onderzoeken naar deze relatie gedaan. Een aantal bevindingen delen wij hieronder met u.

1. KWR heeft in het voorjaar van 2020 in beeld proberen te brengen in hoeverre het Coronabeleid invloed heeft gehad op het middelengebruik van de Nederlander, direct na de eerste lockdown. De resultaten van dit onderzoek roepen veel vragen op maar er kan wel geconstateerd worden dat een lockdown invloed heeft op het middelengebruik in het algemeen.<sup>20</sup>
2. Als we kijken naar effecten op het gedrag van de Nederlanders in het algemeen kan Trimbos met betrekking tot (enkel) het alcoholgebruik nog geen gefundeerde uitspraak doen<sup>21</sup>. Er zijn ook mensen die meer en mensen die juist minder zijn gaan drinken.  
Van 'ervaren' cannabisgebruikers (die hebben deelgenomen aan een enquête die Trimbos heeft uitgezet<sup>22</sup>) weet men dat twee op de vijf vaker cannabis is gaan gebruiken. De helft heeft zijn of haar gebruikspatroon niet aangepast en 1 op de 10 is minder gaan gebruiken of is (tijdelijk) gestopt. De deelnemers van een eerder onderzoek zijn opnieuw benaderd via social media. Mede door gerichte werving is de steekproef niet representatief voor de gemiddelde Nederlandse cannabisgebruiker.  
Trimbos heeft bij voorgaande crises zoals de financiële crisis van 2008 en de SARS uitbraak in 2002 meer suïcidale gedachten en pogingenesignaleerd<sup>23</sup>.
3. Omdat in Nederland naar schatting 20 tot 50% van de cliënten in de GGZ te kampen heeft met verslavingsproblematiek en 60 tot 80% van de cliënten in de

---

<sup>19</sup> [Trimbos.nl | Suïcide, praat erover. Juist nu](https://www.trimbos.nl/nl/onderzoek-en-publicaties/onderzoek/onderzoek-2020/suicide-erover-juist-nu)

<sup>20</sup> [EUSEME: Drugs in het riool tijdens lockdown - KWR \(kwrwater.nl\)](https://www.kwrwater.nl/publicaties/publicaties/2020/euseme-drugs-in-het-riool-tijdens-lockdown)

<sup>21</sup> [Trimbos.nl | Alcoholgebruik in tijden van corona](https://www.trimbos.nl/nl/onderzoek-en-publicaties/onderzoek/onderzoek-2020/alcoholgebruik-in-tijden-van-corona)

<sup>22</sup> [af1782-de-impact-van-covid-19-en-de-coronamaatregelen-op-cannabisgebruik.pdf \(trimbos.nl\)](https://www.trimbos.nl/nl/onderzoek-en-publicaties/onderzoek/onderzoek-2020/af1782-de-impact-van-covid-19-en-de-coronamaatregelen-op-cannabisgebruik.pdf)

<sup>23</sup> [Trimbos.nl | Suïcide, praat erover. Juist nu](https://www.trimbos.nl/nl/onderzoek-en-publicaties/onderzoek/onderzoek-2020/suicide-erover-juist-nu)

verslavingszorg ook andere psychische aandoeningen heeft <sup>24</sup> en naar aanleiding van de constatering bij punt 4 is het zinvol om ook te kijken naar de effecten van het Coronabeleid op de mentale gezondheid van mensen. Uit gegevens van het CBS blijkt dat het Coronabeleid een negatieve invloed heeft op de mentale gezondheid van mensen, met name op dat van jongeren van 18 tot 25 jaar<sup>25</sup>. In de eerste twee kwartalen van 2021 was 15 procent van de bevolking van 12 jaar of ouder psychisch ongezond. Dit percentage is sinds 2001, het jaar waarin het CBS begon met de monitoring van de mentale gezondheid, niet zo hoog geweest.

4. Omdat het CBS aangeeft dat Corona een grote invloed heeft op de mentale gezondheid van met name jongeren van 18 tot 25 jaar<sup>26</sup> benoemen we ook twee onderzoeken onder jongeren. Gedragswetenschappers leren ons dat pubers erg gevoelig zijn voor experimenten en voor waardering. Dopamine, het geluk hormoon, dat vrijkomt bij inname van verschillende middelen voorziet in die laatstgenoemde behoefte.<sup>27</sup> Pubers zoeken de waardering niet alleen meer bij ouders, de invloed van anderen dan die van de ouders wordt groter. In 2020, 2021 en begin 2022 waren docenten (soms) enkel online benaderbaar en sportactiviteiten, bijbaantjes en het uitgaansleven zijn stilgelegd. De aangeboden onlinecommunicatie met rolmodellen of hulpverleners was door een groeps karakter en/of het gebrek aan non-verbale en informele communicatie van mindere kwaliteit.
5. Een ander onderdeel van het gedragssysteem van de jonge adolescent is het voortplantingsgedrag waar subsystemen als vechten, nestbouw, balts en broedzorg onder vallen. Door het Coronabeleid worden deze natuurlijke processen al enige tijd beïnvloedt; dansen en sjansen, bewegen en het ontwikkelen van sociale vaardigheden zijn al een lange tijd nauwelijks mogelijk. Movisie vraagt aandacht voor deze ontwikkelingen<sup>28</sup>. De, voor jongeren, normale omgangssituaties zijn een groot deel van de afgelopen twee jaren stilgelegd en daarbij zijn verdovende middelen juist wel goed beschikbaar (geweest). En als de mentale gezondheid van sommige jongeren te veel schade oploopt is de kans op 'zelfmedicatie' groter.
6. Trimbos heeft een onderzoek gedaan naar de effecten van het Coronabeleid op jongeren (16 t/m 35 jaar) die uitgaan. Dit onderzoek is tweemaal uitgevoerd in 2020 en deelnemers zijn geworven via sociale media door 'zelfselectie'. Daardoor is de meerderheid van de deelnemers hoogopgeleid en het zijn vooral vrouwen die het onderzoek hebben afgerond.
  - Alcohol, tabak en cannabis waren de meest gebruikte middelen, zowel voor de coronapandemie als tijdens de lockdown en de versoepelingen van de coronamaatregelen. De 'typische uitgaansdrugs' ecstasy en amfetamine maar

---

<sup>24</sup> [Algemene informatie - Ledd](#)

<sup>25</sup> [Mentale gezondheid in eerste helft 2021 op dieptepunt \(cbs.nl\)](#)

<sup>26</sup> [Mentale gezondheid in eerste helft 2021 op dieptepunt \(cbs.nl\)](#)

<sup>27</sup> [Puberbrein - Het Fitte Brein](#)

<sup>28</sup> [Werk nu aan het welzijn van onze jongeren! | Movisie](#)

ook lachgas zijn tijdens de coronapandemie door minder uitgaanders gebruikt dan in 2019.

- Het percentage gebruikers van cocaïne, ketamine, en de hallucinogene middelen 2C-B, paddo's of truffels en LSD verschilde tijdens de coronapandemie in 2020 niet van dat in dezelfde periode in 2019. Uitgaansgedrag en middelengebruik tijdens de coronapandemie van maart tot september 2020.
  - 3-MMC is het enige middel dat in 2020 meer gebruikers kende dan in 2019 maar dit gold onder deze respondenten alleen voor de periode van de versoepelingen (2020: 6,2%, 2019: 4,3%). Het is onbekend of dit direct samenhangt met de coronapandemie.
  - Het percentage uitgaanders dat ten minste één keer tabak, ecstasy, lachgas en amfetamine gebruikte tijdens de lockdown of de versoepelingen lag lager dan in dezelfde periode dan het jaar daarvoor. Voor de middelen cannabis, cocaïne, ketamine, 2C-B, LSD, paddo's of truffels geldt dat tijdens de lockdown en de versoepelingen het percentage respondenten dat dit middel ten minste een keer heeft gebruikt niet is veranderd ten opzichte van 2019.
  - Veel uitgaanders (89,3%) geven aan zich geïsoleerd te voelen. Uitgaanders hebben ook behoefte aan ondersteuning op het gebied van sociale contacten (38,9%) en inrichten van een goede dagstructuur (24,3%). Ook hulp bij het omgaan met stress (22,8%), negatieve stemming (22,7%) en slapen (15,9%) werden genoemd.
  - Een kwart van de uitgaanders (25,6%) had tijdens de eerste lockdown of de versoepelingen daarna een of meer ongewenste effecten ervaren na het gebruik van alcohol en/of drugs. Dit gaat dan meestal om misselijkheid of duizeligheid die was toe te schrijven aan het gebruik van alcohol en in mindere mate het gebruik van cannabis. Medische hulp werd vooral ingeroepen wanneer er sprake was van angst- en paniekaanvallen of wanneer mensen flauwvielen of out gingen onder invloed van alcohol, cannabis, tabak en/ of ketamine.
7. Het andere onderzoek naar het middelengebruik van jongeren in Coronatijd is meer recent en uitgevoerd door Verslavingskunde Nederland i.s.m. de hogeschool van Amsterdam. Hulpverleners uit heel Nederland zijn gevraagd naar hun ervaringen met 35 groepen kwetsbare jongeren. Deze groepen worden vaak in het publieke en het uitgaansdomein gesignaleerd en zijn bekend met middelengebruik. Tactus Overijssel heeft in 2021 een bijdrage geleverd aan dit laatste onderzoek maar de twee Overijsselse groepen die hierin zijn beschreven komen niet uit (de omgeving van) Zwolle. Het onderzoek van Verslavingskunde NL en de Hogeschool van Amsterdam (2019 en 2021) geeft een ander beeld van de effecten van het Coronabeleid dan onderzoek nummer 6 van Trimbos.
- Kwetsbare jongeren worden vaak in het publieke en het uitgaansdomein gesignaleerd en zijn bekend met middelengebruik. Alcohol en/of cannabis zijn geaccepteerd en er is ook (ruime) ervaring met andere middelen (o.a. ecstasy,

cocaïne, GHB, ketamine of lachgas) en in Gelderland en Overijssel is het 3-MMC-gebruik mede door sociale media 'ontploft' binnen deze groepen. En er is (bij een subgroep binnen zo'n groep) sprake van fors drugsgebruik en/of meervoudige problematiek.

- Risicofactoren in de directe omgeving van deze jongeren zijn het gezin en familie, leeftijdsgenoten met bepaalde eigenschappen, culturele of religieuze achtergronden of een psychosociale achtergrond. Bij circa 40% van de groepen zien de hulpverleners een matige tot ernstige problematiek in de sociale omgeving. Er is enige clustering van jongeren die opgroeien in (kansarme) volksbuurten waar de meerderheid van de bewoners een migratieachtergrond heeft (stedelijk) of juist wonen in een Nederlandse volksbuurt (dorps).
- Corona heeft een beklemmend effect gehad op de psychische gesteldheid van veel van deze jongeren, alsmede meer negatieve invloed op hun sociale en directe leefomgeving. Zij ervoeren meer stress, angst en/of verveling door een gebrek aan structuur; stages werden gecancelled en online lessen geskipt. Vaak heeft o.a. (te) kleine behuizing gezorgd voor meer spanningen en ruzies thuis, maar ook tot meer straatvertier en overlast, tot en met deelname aan straatrellen. De coronapandemie heeft een zware wissel getrokken op het welzijn van deze jongeren. Zeker bij de groep die vóór corona al in een problematische leefomgeving opgroeide. Met als gevolg nu nog meer stress en verstoring van het toch al broze evenwicht tussen school, sociale verplichtingen en het hangen met vrienden.
- Het gebruik wijkt af van de eerste monitor (2019-2020) en laat over bijna de hele linie een beeld zien van meer dempend middelengebruik met een toename van alcohol, lachgas en cannabis. Naast het alledaagse recreatieve gebruik werd dit trio door een (fors) deel van de jongeren als middel gebruikt tegen gevoelens van eenzaamheid, stress, angst en verdriet, maar ook uit recalcitrantie en verzet tegen de opgelegde beperkingen.

Dat het middelengebruik lang niet altijd voorbehouden is aan alleen het uitgaansleven laat deze monitor eveneens goed zien. Ecstasy staat bijvoorbeeld te boek als partymiddel en gebruikers bevinden zich doorgaans op de bijhorende feestjes, raves en festivals. Maar nu feestlocaties en evenementen te lijden hebben onder de pandemierestricties, zijn jongeren vaker uitgeweken naar andere settings. Behalve thuis en in schuren, keten en garages, weten jongerenwerkers ook dat er in het park, op de heide, in het weiland en in het bos van alles wordt gebruikt.

Als we kijken naar de resultaten van twee laatstgenoemde onderzoeken lijkt het erop dat er een kloof is (ontstaan of vergroot) tussen 'hoogopgeleide' enerzijds en 'kwetsbare' jongeren anderzijds. Aantekend moet wel dat het eerste onderzoek in het eerste Coronajaar is uitgevoerd, het tweede is een actueler onderzoek. Aannemelijk is dat men in het eerste jaar sowieso optimistischer was dan in het tweede jaar.

#### 4.4

#### Andere (lokale) aandachtspunten

Uit twee onderzoeken van de GGD IJsselland blijkt ook in omliggende gemeenten, zoals Staphorst (december 2019) en Dalfsen (mei 2021), dat jongeren veel experimenteren met middelen<sup>29</sup>. Lachgas, XTC, cocaïne en amfetamine zijn in 2019 populaire middelen onder de Staphorster jongeren, terwijl hun cannabisgebruik onder het landelijk gemiddelde ligt en 3-MMC nog niet in beeld was. Van de jongvolwassenen uit Dalfsen heeft 10% weleens harddrugs en/of lachgas in combinatie met alcohol gebruikt in het voorjaar van 2021. Het gaat dan vooral om lachgas.

Dit zijn belangrijke aandachtspunten om mee te nemen in de beoordeling van de resultaten van het rioolwateronderzoek en de verdere aanpak.

Tabel 2.2 Waar gebruiken andere jongvolwassenen uit de gemeente drugs? (n=164)

|                                                                         | Aantal | %  |
|-------------------------------------------------------------------------|--------|----|
| Bij het uitgaan (zoals concert, danceparty, festival, café, discotheek) | 125    | 77 |
| Thuis of bij vrienden thuis                                             | 97     | 60 |
| Op straat, in een park of een andere plek buiten                        | 94     | 58 |
| In een keet                                                             | 63     | 39 |
| Op school                                                               | 25     | 15 |
| Op werk                                                                 | 7      | 4  |
| Op een andere plek                                                      | 3      | 2  |

Uit dit onderzoek blijkt verder dat gemiddeld genomen het drugsgebruik begint met 17-18 jaar. De Dalfser jeugd (uit Nieuwleusen, Dalfsen, Lemelerveld, Oudleusen, Hoonhorst) is voor het onderwijs en autorijlessen georiënteerd op Zwolle en koopt de middelen online maar ook bij de Zwolse coffeeshops en de Zwolse smartshop.

Ook dit onderzoek laat zien dat het drugsgebruik is veranderd tijdens de coronaperiode. Zo werd er meer cannabis gebruikt en minder partydrugs. Het gebruik van 3-MMC in Dalfsen is zorgelijk. Een andere conclusie van het onderzoek is dat 44% van de ouder(s)/verzorger(s) niet weet dat hun kind (ooit) drugs heeft gebruikt.

<sup>29</sup> [Resultaten onderzoek drugsgebruik jongvolwassenen Staphorst - GGD IJsselland](#)  
[Drugsgebruik onder jongvolwassenen: Dalfsen past in landelijk beeld - GGD IJsselland](#)

## **5 Bijlagen**

### **5.1 Omstandigheden van het rioolwateronderzoek**

Het rioolwater is op 1 verzamelpunt gemeten, relevant is te weten waar dat water vandaan komt. Ook is de periode waarin het onderzoek heeft plaatsgevonden relevant. In dit geval is dat tijdens de lockdown die het kabinet heeft ingevoerd als onderdeel van het Coronabeleid.

#### **5.1.1 Onderzocht gebied**

Het rioolwater van de hele gemeente Zwolle wordt afgevoerd naar twee zuiveringen, de RWZI Zwolle en de RWZI Hessenpoort. Alleen de RWZI Zwolle is bemonsterd omdat het grootste deel van het rioolwater van Zwolle hier wordt aangevoerd, 98% van de 1 aangesloten op RWZI Zwolle woont in de gemeente Zwolle en de resterende 2% woont in de gemeente Kampen.

Op 1 januari 2021 waren 123.137 inwoners aangesloten op RWZI Zwolle, waarvan 120.674 (98%) afkomstig is uit de gemeente Zwolle. De gemeente Zwolle bestond op 1 januari 2021 uit 129.827 inwoners. Dus 93% van de inwoners van de gemeente Zwolle is aangesloten op RWZI Zwolle. De inwoners van de wijken Dieze-Oost en Berkum zijn aangesloten op de RWZI Hessenpoort en zijn dus niet meegenomen in dit onderzoek. KWR, evenals collega-instituten uit Europa delen de geconstateerde hoeveelheden door het aantal inwoners.

Relevant is dat de tijd tussen consumptie en signalering van een middel in het rioolwater verschilt per middel. De ervaring leert dat de metingen het gebruik van ongeveer een etmaal eerder representeren. Een hoog gebruik in het weekend kan dus leiden tot een piek in het rioolwater op zaterdag, zondag, maar ook op maandag. Als er bijvoorbeeld in Zwolle op zaterdagavond een groot dance-event was georganiseerd en alle bezoekers hadden een XTC-pil genomen dan zou dit middel pas na afloop van het event zijn gesignaleerd in het rioolwater van de verblijfplaats van de gebruiker; de plaats(en) waar men woont, werkt en/of recreëert.

#### **5.1.2 Invloed van de coronamaatregelen**

Tijdens de bemonsteringsperiode (14 t/m 24 april 2021) golden er Corona/Covid-19 maatregelen: o.a. een avondklok, verbod op evenementen (met uitzondering van zogenaamde “test evenementen”), beperkt bezoek, thuisonderwijs en reisbeperkingen. Tevens waren nachtclubs en cafés tijdens deze periode gesloten. De beperkte mobiliteit door bijvoorbeeld het thuiswerken en de afname van toerisme leidt ertoe dat het gemeten drugsgebruik voornamelijk afkomstig is van de inwoners van het voorzieningsgebied van de RWZI zelf.

Dit eerste onderzoek was, zoals eerder vermeld, bedoeld als een nulmeting en zegt daarom sowieso nog niets over een toe- of afname van het drugsgebruik. Maar vanwege de Covid-19 maatregelen is het ook bij het tweede onderzoek in 2022 lastig aan te geven in hoeverre er sprake is van een mutatie in gebruik omdat het tweede onderzoek waarschijnlijk plaats zal vinden in een post Corona periode. De horeca kan dan weer volledig open zijn en de mensen uit de regio Zwolle gaan weer naar (het toilet van) hun werkgever of school in Zwolle. Deze verandering in de woon- en leefomgeving van de bezoekers van Zwolle zal waarschijnlijk leiden tot hogere meetwaarden, ook als de individuele Zwolse gebruiker evenveel gebruikt als in 2021.

## 5.2

### Deelname Europese steden aan rioolwateronderzoek

In totaal hebben 90 steden uit 22 landen deelgenomen aan het Europees rioolwateronderzoek naar cocaïne, MDMA en amfetamine.

|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Nederland</b>   | Amsterdam – Utrecht – Eindhoven                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>België</b>      | Brussel – Antwerpen – Boom                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Duitsland</b>   | Hamburg – Dortmund – Dresden - Munich Gut_Grosslappen – Magdeburg – Saarbrücken – Dülmen – Nuremberg – Chemnitz – Erfurt                                                                                                                                                  |
| <b>Oostenrijk</b>  | Innsbruck – Graz - Kufstein – Hall-Wattens – Wasserverband Hofsteig – Kapfenberg – Strass im Zillertal - Region Millstättersee – Purgstall                                                                                                                                |
| <b>Frankrijk</b>   | Paris Seine Centre                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Zwitserland</b> | Zurich – Geneve – Bern - St. Gallen Hofen                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Italië</b>      | Milaan – Bozen                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Spanje</b>      | Santiago – Castellon                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Portugal</b>    | Lissabon – Porto – Almada                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Noorwegen</b>   | Oslo                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>IJsland</b>     | Reykjavik                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Zweden</b>      | Stockholm – Gävle – Sandviken – Söderhamn                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Finland</b>     | Helsinki – Espoo – Mariehamn – Lathi – Kotka – Tampere – Turku – Vihti – Hämeenlinna – Kouvola – Kuopio – Seinäjoki – Pori – Oula – Rovaniemi – Jyväskylä – Mikkilä – Savonlinna – Salo – Kemi – Vaasa – Joensuu – Lappeenranta – Rauma – Kajaani – Kokkola – Pietarsaari |
| <b>Tjechië</b>     | Praag – Karlovy Vary – Ostrava                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Kroatië</b>     | Zagreb                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Polen</b>       | Krakau                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Servië</b>      | Novi-Sad                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Litouwen</b>    | Vilnius – Kaunas – Kleipėda                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Letland</b>     | Riga                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Slovenië</b>    | Ljubljana – Koper – Domžala-Kamnik – Velenje – Maribor – Novo Mesto                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Cyprus</b>      | Nicosia – Limassol                                                                                                                                                                                                                                                        |

|                |                  |
|----------------|------------------|
| <b>Turkije</b> | Istanbul – Adana |
|----------------|------------------|

Aan het Europees onderzoek naar het gebruik van cannabis hebben in totaal 37 steden deelgenomen uit 14 landen.

|                    |                                                                                                                                         |
|--------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Nederland</b>   | Amsterdam – Utrecht – Eindhoven                                                                                                         |
| <b>Kroatie</b>     | Zagreb                                                                                                                                  |
| <b>Zwitserland</b> | Geneve – Zurich – Bern – St. Gallen-Hofen                                                                                               |
| <b>Frankrijk</b>   | Paris Seine Centre                                                                                                                      |
| <b>IJsland</b>     | Reykjavik                                                                                                                               |
| <b>Tjechië</b>     | Karlovy Vary – Praag - Ostrava                                                                                                          |
| <b>Portugal</b>    | Almada – Lissabon – Porto                                                                                                               |
| <b>Oostenrijk</b>  | Wasserverband Hofsteig – Innsbruck – Kufstein – Kapfenberg – Graz – Hall-Watten Purgstall – Region Millstattersee – Strass im Zillertal |
| <b>Spanje</b>      | Santiago – Castellon                                                                                                                    |
| <b>Zweden</b>      | Gävle – Sandviken – Söderhamn                                                                                                           |
| <b>Griekenland</b> | Athens – Eleusis                                                                                                                        |
| <b>Italië</b>      | Milaan - Bozen                                                                                                                          |
| <b>Turkije</b>     | Istanbul – Adana                                                                                                                        |
| <b>Polen</b>       | Krakau                                                                                                                                  |

### 5.3

#### Activiteiten/beleid drugs

Overzicht van de activiteiten/beleid gebaseerd op de raadsnota drugs van november 2020.

| <b>Wat</b>                      | <b>Doel in relatie tot drugs</b>                                                                                                                                                     |
|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>VEILIGHEID</b>               |                                                                                                                                                                                      |
| Veiligheidsvisie 2019-2022      | Versterking aanpak drugs en ondermijning.                                                                                                                                            |
| Visie toezicht openbare ruimte  | Versterking gemeentelijk toezicht bij drugsoverlast.                                                                                                                                 |
| Programma ondermijning          | Versterking aanpak ondermijnende drugscriminaliteit.                                                                                                                                 |
| City Deal zicht op ondermijning | Met data inzicht krijgen in patronen van georganiseerde drugscriminaliteit, in gelegenheidsstructuren, in risicofactoren (bijv. van jonge aanwas) en kwetsbare branches en sectoren. |
| Coördinatiepunt ondermijning    | Aanpak van drugscasuïstiek.                                                                                                                                                          |
| Hennepconvenant en -protocol    | Aanpak illegale hennepcultuur.                                                                                                                                                       |
| Aanpak Zorg- en Veiligheidshuis | Persoonsgebonden integrale aanpak van drugscriminelen (Aureus subjecten vallen hier nu ook onder).                                                                                   |

|                                                                                     |                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Damoclesbeleid                                                                      | Stoppen van activiteiten in 'drugspanden' en daarmee gepaarde problematiek.                                                                             |
| BIBOB-beleid                                                                        | Voorkomen dat we ongewild een vergunning verlenen aan criminelen of ten behoeve van criminele activiteiten                                              |
| Coffeeshopbeleid                                                                    | Drugsoverlast van coffeeshops beperken.                                                                                                                 |
| Keurmerken Veilig Uitgaan, Ondernemen en Winkelgebieden                             | Voorkomen en tegengaan drugsproblematiek bij het uitgaan, bedrijventerreinen en winkelgebieden.                                                         |
| Begeleidingscommissies rondom zorgclusters (bijv. Leger der Heils, Pannekoekendijk) | Drugsoverlast vroegtijdig signaleren en aanpakken.                                                                                                      |
| Pactum                                                                              | Aanpak harddrugproblematiek en criminele groepen                                                                                                        |
| Onderzoek jeugdproblematiek BEKE                                                    | Inzicht in drugsproblematiek en jongeren, en verbeterpunten voor de Zwolse aanpak.                                                                      |
| Incidentmanagement                                                                  | Stoppen van de dreiging en herstellen van maatschappelijke rust.                                                                                        |
| Wijkaanpak                                                                          | Drugsproblemen in de buurt aanpakken.                                                                                                                   |
| Districtelijk project Veilig Buitengebied                                           | Tegengaan van drugsproblematiek in het buitengebied (bijv. agrariërs die ruimtes beschikbaar stellen aan drugscriminelen).                              |
| <b>Maatschappelijke Ontwikkeling</b>                                                |                                                                                                                                                         |
| Marietje Kessels Project                                                            | Versterken weerbaarheid kinderen en jongeren op basisscholen.                                                                                           |
| THINK                                                                               | Versterken weerbaarheid bij middelengebruik van jongeren op middelbare scholen.                                                                         |
| Ondersteuningsteams scholen                                                         | Het signaleren en helpen van kinderen en jongeren bij problemen met middelengebruik.                                                                    |
| Sociale wijkteams                                                                   | Hulp bieden bij problematiek middelengebruik.                                                                                                           |
| Verslavingsbeleid                                                                   | Het voorkomen en beperken van gezondheidsschade, maatschappelijke uitval en overlast als gevolg van verslaving en overmatig drank- en middelengebruik.  |
| Tactus verslavingszorg                                                              | Voorlichten van risicogroepen, opvang en zorg organiseren voor verslaafden, begeleiden en toeleiden naar zorg en behandeling van langdurig verslaafden. |